

Поредица: Тъмното минало на Първия. Част 1: Полицейски арести

Написано от Христо Христов
Сряда, 07 Септември 2011 09:15

Паралелно с публикуването на [полицейското досие на Тодор Живков](#) сайтът **Държа**
вна сигурност.

com

публикува и поредица

„Тъмното минало на Първия”,

която хвърля повече светлина върху дейността на Живков през 30-те години и
съмненията за неговата агентурна обвързаност с полицията преди 9 септември 1944 г.

Материалите са част от документалната книга на Христо Христов [„Тодор Живков.](#)
[Биография”](#) , изд.
„Сиела”, 2009 г.

*„Не съм членувал в никаква комунистическа организация, нито съм вземал участие по
комунистически трибуни.”*

Из протокол за разпит на Тодор Живков от полицията, 1935 г.

Пропуснати факти

Официалната биография на Тодор Живков, съставена от Института по история на БКП към ЦК на партията премълчава фактите около арестите на Тодор Живков, както и неговото поведение при действителните му срещи лице в лице с полицията преди 9 септември 1944 г.. С изключението на ареста след нападение на полицейски служител от юли 1931 г., информация, за която е поместена още тогава във в. „Зора“. В „Мемоарите“ си, издадени след промените, Живков споменава отчасти полицейските си арести, разхвърляно и без дори да конкретизира времето, а то, както се оказва, е особено важно.

Първият случай, който описва, е свързан с участието му в събранието на една от партийните организации в „Редута“, „по времето, когато бях секретар на партийната организация в Държавната печатница“, отбелязва той. Полицията обаче блокира района. Живков посочва, че „съвсем кротко започнах да обяснявам, че съвсем случайно съм попаднал на това събрание, че не разбирам за какво говорят. Изкарах се, че едва ли не съм недоразвит“, посочва Живков. Тези обяснения са направени от него пред един от следователите, който явно го е разпитвал след ареста му. Според изложеното от Живков той се спасил, защото името му не е фигурирало в заловените от полицията списъци. Следователят го питал само дали е бит. „Ето виждаш ли, ние тук не бием. Ще излезеш сега и ще разказваш на всички – в полицията не бият. Разбра ли?“, пише Живков и добавя: „Пуснаха ни, разчитайки на агитацията в полза на... полицията“.

Пак без да посочва дата и година Живков разказва за друг арест, свързан със създаването на нелегална партийна печатница. Арестуван е в квартирата си и отведен в пети полицейски участък с намерените печатарски материали. „Оказа се, че предишния ден полицията арестувала един от нашите, жестоко го била, той не издържал на заплахите и боя и ни издал. Заварих почти всичките в участъка, включително и този, който ни беше предал“, разказва Живков. Разпитван е дълго и подробно, но той убеждава полицията, че това са най-елементарни материали за обучение. „останалите задържани поддържаха същата версия. Не след дълго ни освободиха. Но не ми се размина без нищо – уволниха ме от печатницата“, обяснява развързката.

Прави впечатление, че въпреки изявената си дейност и повторен арест срещу Живков не са предприети други мерки освен уволнение. Това е трудно да се повярва, че е възможно. Не така например полицията постъпва с други функционери на забранената БКП. Типичен пример в това отношение е случая с Добри Джуров, арестуван с открити в него броеве на партийния вестник. Последствията за бъдещия командир на отряда „Чавдар“ и министър на народната отбрана след 9 септември са съвсем други – веднага е въдворен в лагера „Кръсто поле“, откъдето впоследствие той бяга.

Нещо повече, изпращането му там става още докато е ученик и преди да е дошло време да отбие военната си служба. От тази гледна точка описаните от Живков две първи срещи с полицията очевидно не са разказани правдоподобно. Противно на много от изявените партийни функционери по това време Тодор Живков никога не е бил изселван или въдворяван в лагер, камо ли да бъде разследван, съден и да лежи в затвора по политически причини преди 9 септември 1944 г. В биографията му няма такъв момент, който да предаде тежест и значимост на дейността му като функционер на забранената БКП, каквато има много други висши партийни кадри, които той ще отстрани впоследствие по пътя си към партийния връх.

Материалите в полицейското досие

По съвсем друг начин описаните по-горе два ареста са останали в материалите, запазени в полицейското досие на Тодор Живков в Дирекцията на полицията. Повече светлина върху тях хвърля Костадин Чакъров, помощник в кабинета му през 80-те години, когато нелегалния партиен деец е вече е партиен и държавен ръководител. Първият разпит на Живков е от 24 януари 1934 г. и е във връзка със задържането му в един от клубовете на работническата партия, която е легалното проявление на комунистическата партия. Живков изтъква в показанията, че случайно е попаднал там. Месец и половина по-късно на 6 март 1934 г. Живков обаче е разпитан от самия началник в отделение „А“ на Държавна сигурност, преследващо дейността на забранената БКП, Никола Гешев.

Това личи ясно от неговите подписи в протокола. Живков, който тогава е 22-годишен, е

Написано от Христо Христов
Сряда, 07 Септември 2011 09:15

разпитан за познанството му с комуниста Н. П. Янчев. Младият член на БКП всячески се разграничава от него. Пред Гешев Живков обаче прави някои признания. Той признава, че е бил член на Типографския работнически съюз и че преди една година е членувал в Младежката националлиберална организация, заради, което е получил помощ от националлиберала Сариев при назначаването си на работа в Държавната печатница.

Този разпит е проведен само няколко месеца преди Живков да бъде издигнат на доста отговорна работа. В своята автобиографията от 17 декември 1945 г., публикувана в том XXIV от избраните му съчинения, самият Живков пише (с. 505): „Към края на 1934 г. станах секретар на Трети партиен район и член на Окръжния комитет в София. През тези години (1932-1935) бях ръководител на оперативното бюро за ръководство на уличните акции.“

От друга страна срещата с Гешев става броени месеци преди големия провал през есента на 1934 г. в Софийския окръжен комитет на комунистическата партия. Случайно ли е това? Райко Дамянов – секретар на комитета от 1935 г. , Борис Тасков, Борис Благоев и други известни партийни дейци по онова време, свързват причината за провала с името на Живков. На него те приписват вината и за други провали през 1935. Поради това според същите партийни дейци Живков е бил изключен от партията.

Самият той признава в посочената автобиография, че през пролетта на 1935 г. бил отстранен от състава на Софийския окръжен партиен комитет, но причината за тази неудача той обяснява несъгласието си с ултрасекстанското ръководство на партията. Както ще добави по-късно и членът на ЦК и министър на вътрешните работи след 9 септември Георги Цанков: „Тогаваш беше арестуван целият окръжен комитет на партията и членовете му бяха осъдени на 15-20 години затвор. В Държавната печатница беше арестуван целият комитет на партийната организация, а само Живков си остана на свобода.“

Други премълчани документи в архивите на полицията

Поредица: Тъмното минало на Първия. Част 1: Полицейски арести

Написано от Христо Христов

Сряда, 07 Септември 2011 09:15

Списък на арестуваните на 1-ви декември 1938 г. в МВР Уматско

1. Иван Димитров Митков, 21 год. род. 1817 г. в село Слатина, мит. Седмич. № 11
2. Георги Митков Митков, 21 год. род. 1817 г. в село Слатина, мит. Седмич. № 11
3. Николаев Христова Димитрова, 21 год. род. 1817 г. в село Слатина, мит. Седмич. № 11
4. Николаев Николаев Димитров, 21 год. род. 1817 г. в село Слатина, мит. Седмич. № 11
5. Николаев Николаев Димитров, 21 год. род. 1817 г. в село Слатина, мит. Седмич. № 11
6. Николаев Николаев Димитров, 21 год. род. 1817 г. в село Слатина, мит. Седмич. № 11

Списък на арестуваните на 1-ви декември 1938 г. в МВР Уматско

145. Георги Димитров Митков, 21 год. род. 1817 г. в село Слатина, мит. Седмич. № 11
146. Анастас Димитров Митков, 21 год. род. 1817 г. в село Слатина, мит. Седмич. № 11
147. Младен Димитров Митков, 21 год. род. 1817 г. в село Слатина, мит. Седмич. № 11
148. Георги Димитров Митков, 21 год. род. 1817 г. в село Слатина, мит. Седмич. № 11
149. Анастас Димитров Митков, 21 год. род. 1817 г. в село Слатина, мит. Седмич. № 11